

การระงับอธิกรณ์ : วิเคราะห์การทำงานของคณะสงฆ์และหมอปลา*

DISPUTE RESOLUTION : AN ANALYSIS OF THE WORK OF THE SANGHA AND
DOCTOR PLA.

พระครูวินัยธรมานะ หิริธมโม

Phrakhruwinaithorn Mana Hirithammo

ที่พักสงฆ์ทุ่งสาลี จังหวัดฉะเชิงเทรา

Thung Sali monks accommodation, Chachoengsao Province

E-mail: Chalinth16@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการระงับอธิกรณ์และวิเคราะห์การทำงานของคณะสงฆ์และหมอปลา ผลการศึกษาพบว่า การระงับอธิกรณ์ ใช้อธิกรณ์ 7 (เป็นวิธีการสำหรับระงับอธิกรณ์หรือแก้ปัญหาในสงฆ์) 1.วิวาทาธิกรณ์ การวิวาทกัน ใช้ 2 วิธี คือ 1) สัมมุขาวินัย วิธีระงับพร้อมหน้า 2) เญยยสิกขา การตัดสินตามข้างมาก 2. อนุวาทาธิกรณ์ การโจทฟ้องกันด้วยศีลวิบัติ ใช้ 4 วิธีคือ 1) สัมมุขาวินัย วิธีระงับพร้อมหน้า 2) สติวินัย วิธีระงับโดยถือสติ 3) อมูหะวินัย วิธีระงับสำหรับผู้หายจากเป็นบ้า 4) ตัสสะปาปิยสิกขา การตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิด 3. อาปัตตาธิกรณ์ การต้องอาบัติใช้ 2 วิธี 1) ปฏินญาตกรรม การทำตามที่ได้รับ 2) ตินวัตถการกวินัย วิธีประนีประนอม 4. กิจจาธิกรณ์ เรื่องที่เป็นสังฆกรรม ใช้ 2 วิธีคือ 1) นิคคหะ การข่ม ลงโทษ 2) ปัคคหะ การยกย่อง เชิดชู ส่วนการระงับอธิกรณ์ของคณะสงฆ์และหมอปลามิหลักการเดียวกันคือเพื่อความเรียบร้อยของสงฆ์การาบทพระภิกษุที่ประพฤติผิดและสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชน วิธีการที่ปฏิบัติแตกต่างกันออก คือ คณะสงฆ์รับผิดชอบโดยตรงในการระงับอธิกรณ์ แตกต่างจากหมอปลาที่เข้ามาช่วยโดยการร้องเรียนจากชาวบ้านให้เข้ามาช่วยตรวจสอบ

คำสำคัญ: การระงับอธิกรณ์; คณะสงฆ์; หมอปลา

Abstract

This academic article aimed to study the dispute resolution and analyze the work of the monks and doctor Pla. The results of the study were found that resolution of the disputes, using Atikarana 7 (a method for suppressing the discourse or solving problems in the Sangha), 1. The quarrels. There are two

methods of suppression of the quarrel, namely, 1) Sammukha-discipline Method of suppression in front, 2) Yephuyasika decision by the majority. 2. Anuvatathikarana, claims against each other with bad precepts, using 4 methods, namely, 1) Discipline Methods to suspend in front, 2) Mindfulness and Discipline Methods to suspend by holding mindfulness 3) Unconscious discipline Methods of suspending for those who have recovered from insanity, 4) Tasspa Piyasika, the judgment of the wrongdoers. 3. Apattatikarana, claims against disciplines, resolutions with two methods, namely, 1) penalty according to wrong-doer confess, 2) Tinavathara, resolution by compromise. 4. Kijjadikarana Regarding the issue of Sangkha activities, two methods are used for dispute resolution, namely, 1) Nikkaha, suppress and punishment, 2) Pakkaha, praising and glorifying. As for the suspension of the Sangha Administration and the doctor Pla used the same principle, which is to keep the order of the monks by suppressing the monks who misbehaved to build the people's faith. The method of practice differed, namely, the Sangha is directly responsible for the suppression of the cases which is different from the doctor Pla who got help by complaints from villagers to come and help investigate the cases.

Keywords: Dispute Resolution; The Sangha; Doctor Pla

บทนำ

“การระงับอธิกรณ์” หมายถึง การจัดการหรือแก้ไขข้อพิพาท ปัญหาที่ต้องแก้ไข การกระทำผิดของภิกษุ หรือ การร้องเรียน เป็นต้น ถ้ากล่าวย้อนไปตั้งแต่สมัยพุทธกาลเป็นการระงับ โดยการใช้หลักพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติหรือได้ออกเป็นข้อบทกฎหมายสำหรับ พระสงฆ์ให้บทบาทกับคณะสงฆ์ในการแก้ปัญหอธิกรณ์แต่ในยุคปัจจุบันนี้นอกจากจะมีสิกขาบท หรือมีศีลเป็นเครื่องป้องกันแล้วยังต้องอิงอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งประกอบด้วยการใช้อำนาจของพระสังฆาธิการหรือพระวินยาธิการ (ตำรวจพระ) ในการที่จะช่วยระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นการวิวาทหรือการต้องอาบัติต่างๆรวมกระทั่งในปัจจุบันนี้มีการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ในการตัดสินเป็นกฎที่ประชาชนได้ช่วยกันในการที่สอดส่องดูแลพระภิกษุที่ประพฤติผิดเป็นการดูแลพระภิกษุสามเณรถึงกระนั้นแล้วในหน้าที่ที่อาจจะขัดจากธรรมวินัย พอสมควรหาในยุคปัจจุบันนี้การใช้โซเชียลในการใช้สื่อมีอิทธิพลต่อการปกครองคณะสงฆ์เป็นอย่างมากเพราะโดยภาพรวมแล้วการประโคนข่าวการใช้คนดังอาทิเช่น หมอปลา เป็นต้นเป็นการประกอบความเชื่อถือเป็นการทำให้คณะสงฆ์มีความน่าเชื่อถือน้อยลงเพราะผู้คนก็จะเสพยา ในทางที่ลบมากกว่าทางที่บวกเป็นปกติอยู่แล้วซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแบบนี้แล้วสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับคณะ

สงฆ์ก็เป็นภาพที่ค่อนข้างที่จะลบเพราะฉะนั้นผู้เขียนจึงเห็นควรที่จะตีแผ่หรือถอดบทเรียนจากสิ่งที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์อาจจะจะเป็นความบอบช้ำหรืออาจจะจะเป็นความรักษาพระธรรมวินัยซึ่งอาจจะเป็นแนวคิดที่จะนอกรอบแต่สิ่งที่นำมาเสนอก็อาจจะจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์กับพุทธศาสนาและผู้อ่านในวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางคณะสงฆ์นั้นมีกฎหมายพระธรรมวินัย กฎพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และยังมีกฎหมายด้วย แต่ปัจจุบันนี้ยังมีกฎข้อหนึ่งที่สำคัญก็คือกฎหมายซึ่งผู้เขียนก็ได้วิเคราะห์การทำงานของพระวินยการและหมอปลาว่ามี ข้อดีข้อเสียหรือมีหลักการวิธีการอย่างไรที่จะได้ติดตามกันต่อไปแต่สิ่งสำคัญก็คืออาการที่จะรักษาพุทธศาสนาได้ก็ต้องประกอบด้วยพุทธบริษัท 4 อันดับแรกก็คือพระภิกษุในพุทธศาสนาเป็นผู้รักษาคำสอนและปฏิบัติตามคำสอนและเผยแผ่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นบริษัทแรกที่ผู้คนให้ความยอมรับศรัทธาเลื่อมใสนอกจากให้การยอมรับแล้วก็ให้ความคาดหวังเป็นอย่างมาก บริษัทที่ 2 คือภิกษุณีซึ่งเชื่อว่าขาด สูญไปแล้วแต่ก็ยังเป็นหนึ่งในพุทธบริษัทและบริษัทที่ 3 และ 4 คืออุบาสกอุบาสิกาผู้ถือว่าได้เข้าถึงพระรัตนตรัยนอกจากจะทำนุบำรุงพระศาสนาแล้วยังช่วยป้องกันพระหรือป้องกันสิ่งที่จะบั่นทอนศรัทธาในพุทธศาสนาจะอธิบายต่อไป

อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ในปัจจุบันนี้ทำให้สื่อมวลชนจากส่วนกลางและสำนักก็มีการติดตามสถานการณ์ของหมอปลาหรือนายจิรพันธ์ เพชรขาวไปทั่วประเทศไทยมีการไลฟ์สดผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ จากหลายเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของพระสงฆ์ที่ประพฤติดิฉิพระธรรมวินัย เกิดเป็นอาบัติตถาธิกรณ หรืออะไรก็ตามแต่ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทยเรามีการโจมตีคณะสงฆ์โดยภาพรวมซึ่งเป็นการเสียดุลของการปกครองของคณะสงฆ์เป็นการแจ้งเตือนถึงพระที่กระทำความผิดให้มีความระมัดระวังและสำรวมมากขึ้นเพราะในบริษัททั้งสี่นั้นในพระภิกษุณีถือว่เป็นผู้ที่บุคคลประชาชนให้การเคารพนับถือได้เป็นที่พึ่งพาทางใจหากท่านทำผิดพระธรรมวินัยเองก็อาจจะเกิดความไม่น่าเชื่อถือขึ้นได้ การระงับอธิกรณ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเราซึ่งเป็นพระพุทศาสนาเถรวาทมีการปกครองคณะสงฆ์โดยใช้พระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พร.บ.) พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม 2535 และกฎหมายทางบ้านเมืองในบางส่วนก็จะทำหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่จะคอยสอดส่องดูแลพระภิกษุในปกครองของตนนอกจากนั้นก็ยังเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะผู้ปกครองที่จะต้องสอดส่องดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน ในส่วนประชาชนที่จะช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรก็ต้องมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเช่น ไวยาวัจกร สำนักงานพระพุทศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา เป็นต้น หรือผู้มีส่วนได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ให้ดูแลรับผิดชอบในส่วนนั้น ถ้ามว่าหมอปลามีส่วนที่จะช่วยเหลือพุทศาสนาได้หรือไม่ ตอบว่าได้แต่อาจจะมึวิธีการหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ให้ความเคารพพระภิกษุสามเณรเพราะหน้าที่ในกรดูแลรักษาพระพุทศาสนานั้นต้องอาศัยพุทธบริษัท 4 หนึ่งในพุทธบริษัทก็คือ อุบาสกอุบาสิกาตนเองโดยภาพรวมมากกว่านี้ซึ่งผู้เขียนจะได้อธิบายในหน้าที่หรือความหมายของพระวินยการ และการแสดงออกในการปราบอสังขีของหมอปลาต่อไป

การระงับอธิกรณในสมัยพุทธกาลและในยุคปัจจุบัน

การปกครองคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงให้ความสำคัญคือความเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ พระองค์จะทรงทำท่ามกลางสงฆ์ สังฆกรรม ต่าง ๆ มีการลงประชามติทางการปกครอง “เป็นประชาธิปไตย” (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2534) มีการดูแลปกครองโดยใช้พระธรรมวินัยมาตั้งแต่อดีตในปัจจุบันนี้เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่อบรมสั่งสอนบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดในตรวจตราและเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติตนรวมถึงการว่ากล่าวแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วยทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งรัฐได้พระศาสนา (พระเทพพรเมธี, 2562)

พระพุทธเจ้าทรงตั้งวินัยบัญญัติขึ้นไว้ เนื่องจากเห็นว่ากุลบุตรผู้มาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ล้วนมาจากสกุลที่แตกต่างกันนิสัยใจคอและความประพฤติย่อมไม่เหมือนกัน เมื่อมาถึงเพศเป็นสมณะแล้ว หากไม่มีขนบธรรมเนียมหรือแบบแผนข้อบังคับเป็นหลัก เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำหรับปรับความประพฤติของเหล่าภิกษุให้เป็นไปอย่างเดียวกันและใช้ปกครองกันในฝ่ายคณะสงฆ์ พระศาสนาย่อมไม่มั่นคงยั่งยืน ประโยชน์มุ่งหมายของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแถลงก่อนบัญญัติสิกขาบทแต่ละข้อ แสดงถึงเจตนารมณ์ที่เน้นความดีงาม ประโยชน์สุขของสังคมเป็นอันมาก ซึ่งมีอยู่ 10 ประการ ได้แก่ (พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552)

1. เพื่อความดีงามที่เป็นไปโดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์
2. เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์
3. เพื่อกำราบคนหน้าด่านไม่รู้จักอาย
4. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีล
5. เพื่อปิดกั้นความเสื่อมเสีย ความทุกข์ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน
6. เพื่อบำบัดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในภายหลัง
7. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
8. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของคนที่เลื่อมใสแล้ว
9. เพื่อความดำรงมั่นแห่งศีลธรรม
10. เพื่อส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนวินัยให้หนักแน่น (วิ.

มหา. (ไทย). 1/39/28-29)

อภิภรณ์ 4 มีดังนี้

1. วิวาทาภิภรณ์ การวิวาทกันในเรื่องเกี่ยวกับพระธรรมวินัย
2. อนุวาทาภิภรณ์ การโจทก์ฟ้องกันด้วยศีลวินัย เป็นต้น
3. อาปัตตาภิภรณ์ การต้องอาบัติ
4. กิจจาภิภรณ์ เรื่องที่สงฆ์จะต้องจัดต้องทำที่เป็นสังฆกรรม

พระพุทธเจ้าได้ให้โอวาทเชิงบัญญัติว่า “ท่านทั้งหลาย ธรรมคืออภิภรณ์สมณะ 7 เหล่านี้มาถึงวาระที่จะยกขึ้นแสดงเป็นข้อ ๆ ตามลำดับ (ธรรมเป็นเครื่องระงับอภิภรณ์ 7 อย่าง คือ) เพื่อ

ระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นแล้วๆ (1) พึงให้สัมมุขาวินัย (2) พึงให้สตินวินัย (3) พึงให้อุมพหวินัย (4) พึงให้ปัญญญาตรณณะ (5) พึงให้เยภยยสิกขา (6) พึงให้ตัสสปาปิยสิกขา (7) พึงให้ติณวัตถการกะ บทสรูปท่านทั้งหลาย ธรรมคืออธิกรณ์สมณะ 7 อย่าง ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลาย ในธรรมคืออธิกรณ์สมณะเหล่านั้นว่า “ท่านทั้งหลายบริสุทธแล้วหรือ” ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ 2 “ท่านทั้งหลายบริสุทธแล้วหรือ” ข้าพเจ้าขอถามเป็นครั้งที่ 3 “ท่านทั้งหลายบริสุทธแล้วหรือ”

ท่านทั้งหลายบริสุทธแล้วในธรรมคืออธิกรณ์สมณะ 7 เหล่านี้ เพราะเหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมตอย่างนี้ (วิ.จุ. วิ.จุ. (ไทย), 6/185/213) อาจจะมีอธิบายถึง อธิกรณ์สมณะ คือ วิธีที่จะให้เรื่องที่เกิดขึ้นสงบระงับหรือ การจัดการปัญหาตามภาษาง่าย ๆ ก็ได้ ซึ่งถ้าจะอธิบายให้เข้าใจง่าย ได้แก่ วิธีดำเนินการเพื่อระงับอธิกรณ์มี 7 อย่าง คือ (1) สัมมุขาวินัย วิธีระงับในที่พร้อมหน้า (2) สตินวินัย วิธีระงับโดยถือสติเป็นหลัก (3) อุมพหวินัย วิธีระงับสำหรับผู้หายจากเป็นบ้า (4) ปัญญญาตรณณะ การทำตามที่ได้รับ (5) ตัสสปาปิยสิกขา การตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิด (ที่ไม่รับ) (6) เยภยยสิกขา การตัดสินตามคำของคนข้างมาก (7) ติณวัตถการกวินัย (เอาหญ้าทับไว้)วิธีประนีประนอม ซึ่งผู้เขียนได้ วิธีใช้อธิกรณ์สมณะ 7 กับแก้ไขอธิกรณ์ 4 ข้อ ที่แตกต่างกันออกไปสามารถประมวลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : วิธีใช้อธิกรณ์สมณะ 7 กับแก้ไขอธิกรณ์ 4 ข้อ

ชื่ออธิกรณ์	วิธีแก้ไขโดยใช้อธิกรณ์สมณะ หรือ การจัดการปัญหา
1. วิวาทาธิกรณ์ การวิวาทกันในเรื่องเกี่ยวกับพระธรรมวินัย	1. สัมมุขาวินัย วิธีระงับในที่พร้อมหน้า 2. เยภยยสิกขา การตัดสินตามคำของคนข้างมาก
2. อนวาทาธิกรณ์ การโจทฟ้องกันด้วยศีลวิบัติ เป็นต้น	1. สัมมุขาวินัย วิธีระงับในที่พร้อมหน้า 2. สตินวินัย วิธีระงับโดยถือสติเป็นหลัก 3. อุมพหวินัย วิธีระงับสำหรับผู้หายจากเป็นบ้า 4. ตัสสปาปิยสิกขา การตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิด
2. อาปัตตาธิกรณ์ การต้องอาบัติ	1. ปัญญญาตรณณะ การทำตามที่ได้รับ 2. ติณวัตถการกวินัย (เอาหญ้าทับไว้)วิธีประนีประนอม 3. สัมมุขาวินัย วิธีระงับในที่พร้อมหน้า
4. กิจจาธิกรณ์ เรื่องที่สงฆ์จะต้องจัดต้องทำที่เป็นสังฆกรรม	1. นิคคหะ การชม การกำราบ การลงโทษ 2. ปัคคหะ การยกย่อง การเชิดชู

สรุปในส่วนนี้คือ การระงับอาบัติตามอธิกรณ์แต่ละข้อเป็นวิธีการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาให้มีความเรียบร้อย มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปอย่างเช่น วิวาทาธิกรณ์เป็นการระงับในที่พร้อมหน้าและการตัดสินตามคำของคนข้างมากหรืออาปัตตาธิกรณ์ การต้องอาบัติละเมิดสิกขาบท ซึ่งในปัจจุบันนี้มีปรากฏตามข่าวสื่อสารต่าง ๆ หรือมีอยู่ในการบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ซึ่งจะต้องปรับอาบัติคือการทำตามที่ได้รับสารภาพและจากติณวัตถุวารกวินัย (เอาหญ้าทับไว้) วิธีประณิประณอม เป็นต้น ซึ่งในส่วนเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นในคณะสงฆ์เป็นส่วนของการปกครองอยู่ที่เจ้าคณะผู้ปกครองหรือพระเถระตามลำดับชั้นในการที่จะจัดการให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย นอกเหนือไปกว่านั้นยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นต้นมีหน้าที่รับใช้สนองงานพระพุทธศาสนาในการที่จะให้คำแนะนำหรือสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่หรือด้านอื่น ๆ ทำหน้าที่สนับสนุนพระให้มีความเรียบร้อยเบื้องต้นคือมีพระธรรมวินัยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ร่องลงมาคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมืองเป็นส่วนของพระสงฆ์จะต้องประพฤติปฏิบัติตามโดยส่วนใหญ่แล้วพระสงฆ์ก็จะมีประเพณีที่เคร่งครัดของชาวพุทธ แต่อาจจะมีส่วนน้อยที่ยังประเพณีผิดพลาดก็ต้องมีพระธรรมวินัยหรือกฎหมายหรือข้อกำหนดเหล่านี้เป็นกรอบให้เกิดแนวทางของการปฏิบัติตนเพื่อให้คณะสงฆ์บริหารจัดการโดยความเรียบร้อยได้ฉะนั้นผู้เขียนจึงได้สรุปเป็นข้อ ๆ ว่าอิทธิพลแต่ละข้อต้องใช้วิธีระงับแบบใดบ้าง เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจแบบง่ายขึ้น

บทบาทของพระวินยการ

ในสมัยพุทธกาล มีคำที่ปรากฏคือ พระวินัยธร คือ พระในฝ่ายที่ทรงพระวินัย อาจจะหมายถึงพระที่เก่งด้านกฎหมาย อีกส่วนคือ พระธรรมกถึก คือ เดินไปในทางเทศนา หมายถึงแสดงธรรมธรรมเก่ง แต่ต้องเข้าใจว่าในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์ที่ประเพณีผิดพลาดเป็นครั้งแรกหรือที่เรียกว่า อาทิกัมมิกะ เมื่อเกิดขึ้นแล้วพระพุทธเจ้าก็จะบัญญัติสิกขาบทขึ้นมาใหม่เพื่อให้สิกขาบทนั้นมีความเข้มข้นและรัดกุมมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วในสมัยนั้นเป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบปฏิบัติตรงและเป็นเนืองนาบุญแก่พุทธศาสนิกชนเพราะโดยส่วนมากในสมัยนั้นพระพุทธเจ้าใช้เวลาในการเผยแผ่ถ่ายทอดคำสอนและเผยแผ่พุทธศาสนาตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เกิดมีสาวกเกิดขึ้นในพุทธศาสนาเริ่มแรกที่ 60 องค์และได้เผยแผ่พุทธศาสนาไปยังชมพูทวีปหรือในทวีปต่างๆเป็นการยืนยันแนวคิดหรือคำสอนที่พระองค์ได้ตรัสรู้และได้สั่งสอนมาส่วนการพิพาทในเรื่องของพระวินัยก็อาจจะมียุ้งบ้างแม้ตัวพระองค์เองก็เคยเกิดมีข้อพิพาทหรือมีการกล่าวต่อของจากลัทธิต่าง ๆ นอกพระพุทธศาสนาที่ใส่ร้ายจนทำให้เกิดความขัดแย้งและในที่สุดความจริงก็ปรากฏด้วยกันหรือด้วยการระงับอธิกรณ์เป็นสัมมุขาวินัย (วินัยที่รับต่อหน้า) หรืออะไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธเจ้านั้นจะระงับได้ไว เพราะเป็นส่วนใหญ่จะเป็นสัมมุขาวินัยคือวินัยที่รับสารภาพต่อหน้าพระพุทธองค์แล้วก็ปลงอาบัติแต่ในปัจจุบันนี้ยุคสมัยเปลี่ยนไปจากก่อนก็อาจจะมีหลายรูปแบบมีทั้งที่ต่อหน้าและลับหลังหรือเป็นการปกปิดเพื่อให้ระงับแล้วกลับตัวกลับใจก็มี เป็นการระงับอธิกรณ์ซึ่งแตกต่างกันออกไปผู้เขียนจะกล่าวถึงว่าในสมัยพุทธเจ้านั้นจะมีพระวินัยธรหรือพระธรรมกถึกก็จะมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปแต่ถามว่าพระธรรมกถึกที่ท่านแสดงธรรมนั้นไม่รู้วินัยหรือก็ตอบไปว่า

ท่านรู้แต่ความเข้มข้นหรือความละเอียดอ่อนอาจจะสู้พระวินัยธรไม่ได้จึงทำให้ในปี 2535 ได้มีคำบัญญัติขึ้นมาว่าพระวินยาธิการ หรือ พระวินัยธร รับหน้าที่โดยตรงในการระงับอธิกรณ์แก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นหรือคอยดูแลพระภิกษุที่ประพฤติผิดเป็นอาละชีเป็นเสียหนามให้พุทธศาสนาได้

อธิกรณ์ในปัจจุบันนี้นอกจากจะเกิดขึ้นกับคณะสงฆ์แล้วยังเกิดขึ้นในลักษณะเกี่ยวกับสังคมหรือประชาชนทั่วไปด้วยจะสังเกตตามข่าวหรือสื่อต่าง ๆ ที่ออกมาในลักษณะที่ว่าพระภิกษุประพฤติผิดพระวินัย เช่น มีการดื่มสุรามีการเกี่ยวกับการเสพเมถุน เป็นต้นหรืออะไรก็แล้วแต่ที่เป็นภาพลักษณ์ในทางที่เสียก็จะปรากฏขึ้นมาซึ่งเราก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ว่าพระที่ประพฤติดีท่านก็มีอยู่ พระที่ท่านประพฤติเสียหาก็ยังมีอยู่ ทั้งสองประเภทปรากฏตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว การที่จะช่วยรักษาคำสอนทางพุทธศาสนาได้นั้นก็ต้องรักษาศรัทธาคือในทางพระพุทธศาสนานั้นมีโทษอยู่ 2 อย่างคือ 1. คือโทษทางพระธรรมวินัยเรียกชื่อว่าปณณัตติวัชชะ 2. โลกติเตียนก็คือโลกวัชชะจะสังเกตได้ว่าการเสพยาการดื่มสุราตามพระวินัยไม่ถึงขั้นที่จะต้องขาดจากความเป็นพระหรือปาราชิกแต่ในเมื่อว่าสังคมผิดทั้งทางสังคมแล้วก็เป็นที่ติเตียนของโลกก็สามารถที่จะให้ลาสิกขาได้อันนี้เป็นข้อคิดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นแล้วการระงับอธิกรณ์ในยุคสมัยพุทธกาลนั้นอาจจะเป็นการระงับอธิกรณ์ที่อยู่ในลักษณะของคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ต้องจากคณะสงฆ์ที่จะต้องระงับอธิกรณ์ตามพระธรรมวินัยแล้วยังมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติแล้วก็ยังมีทั้งในภาคของประชาชนซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงการทำงานของหมอปลาในการปราบพระหรือใช้สิทธิ์ในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่จะช่วยดูแลพระสงฆ์แต่เราจะมากล่าวถึงวิธีการที่ประชาชนสามารถทำได้หรือมีขอบข่ายอย่างไรนั้นต้องติดตามในช่วงต่อไป

พระวินยาธิการ หมายถึง พระที่ทรงไว้ซึ่งพระวินัย หรือพระภิกษุที่คอยกำกับดูแลให้ผู้นับถือปฏิบัติตามมีความเป็นระเบียบมากขึ้น (ถวัลย์ ทองมี, 2535)

ขั้นตอนการปฏิบัติของพระวินยาธิการ

ขั้นตอนการปฏิบัติของพระวินยาธิการ ในการตรวจตราดูแลพระภิกษุสามเณรที่ประพฤติไม่เหมาะสมเป็นการปฏิบัติงานในลักษณะ

1. ออกปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีผู้แจ้งเข้ามา หรือได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งเมื่อได้รับแจ้งทางศูนย์ก็จะส่งพระวินยาธิการไปยังสถานที่นั้น ๆ ที่ได้รับแจ้งเข้า
2. ไปตรวจตราตามสถานที่ต่าง ๆ (โชติ ทองประยูร, 2535) ขั้นตอนมีดังนี้
 - 1) ขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปนำตัวออกจากสถานที่นั้น ๆ
 - 2) นำตัวไปที่ศูนย์ปฏิบัติการพระวินยาธิการนำไปให้เจ้าคณะท้องถิ่นเพื่อทำการ

สอบสวน

3) ขอตระเวนดูหนังสือสุทธิและหลักฐานอื่น ๆ ประกอบด้วย ถ้าปรากฏว่าไม่มีหนังสือสุทธิหนังสือสุทธิไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์หรือถูกต้องแต่มีความผิดอย่างอื่น ควรปฏิบัติดังนี้

- 1) กล่าวตักเตือน หรือ
- 2) ถวายคำแนะนำที่ถูกที่ควรและที่เหมาะสมตักเตือนให้หรือ
- 3) ส่งกลับวัดเดิมและแจ้งให้เจ้าอาวาสต้นสังกัดทราบ
- 4) ถ้ามีความผิดที่ถึงให้สึก หรือต้องบังคับให้สละสมณเพศ ให้ลงบันทึกในหนังสือสุทธิ

5) ในกรณีที่ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ถ้าเป็นคดีอาญาต้องให้สละสมณเพศทันทีและมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการต่อไป

6) ในกรณีปลอมบวชให้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีทันที

7) รายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบฝ่ายทำการรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาสอบสวน

สรุปในส่วนนี้คือ พระวินยาศิการอาจจะหมายถึงตำรวจ ที่มีหน้าที่สอดส่อง ดูแลปกครองพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในเขตที่ตนเองรับผิดชอบ ทำหน้าที่ตักเตือนรายงานและนำไปสู่กระบวนการในการที่จะสืบสวนหรือปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งไปถึงการให้สึกหรือบังคับให้สละสมณเพศ

ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่พระวินยาศิการที่ได้รับการแต่งตั้งก็จะมีหน้าที่ดูแลตรวจสอบในเขตที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละเขตนั้นอาจจะไม่น้อยไม่เพียงพอต่อการจัดการพระภิกษุสามเณรที่ประพฤติผิดและนอกจากนั้นยังมีปัจจัยส่วนอื่นอย่างเช่นพระที่ปลอมตัวเข้ามาบวชหรือมาจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งดูแลยาก การที่จะตรวจสอบก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนของการปฏิบัติทำให้การปฏิบัติงานอาจจะล่าช้าหรือไม่เป็นที่พึงพอใจของคนส่วนใหญ่เท่าที่ควร พระวินยาศิการนอกจากจะทำหน้าที่ของตนแล้วก็ต้องมีสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติหรือตำรวจเข้ามาร่วมทำงานด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องอยู่ในขอบเขตในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะทำตามที่มหาเถรสมาคมได้ครับเป็นพระราชบัญญัติออกมาอย่างเช่น พระภิกษุเดินบิณฑบาตเกิน 8:00 น หรือพระภิกษุหรือสามเณรเข้าไปในที่โคจร หรือประพฤติผิดที่ทำให้เป็นโลกาวัชชะโลกิตีเยน เป็นต้นพระวินยาศิการก็สามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบหรือบังคับให้สละสมณเพศได้เพราะฉะนั้นอำนาจหน้าที่อยู่ที่พระวินยาศิการ แต่ข้อสรุปนั้นส่วนใหญ่ก็จะอยู่ที่การประนีประนอมหรือ ตินยัตการกวินย คือการเอาหญ้าทับไว้เป็นการประนีประนอมวินยเพื่อไม่ให้เสียต่อองค์กรคณะสงฆ์หรือให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดให้กลับตัวกลับใจ เพราะฉะนั้นแล้วในปัจจุบันนี้จึงหรือว่าอาจจะไม่เด็ดขาดหรือเด็ดขาดในบางพื้นที่เท่านั้น การที่จะแก้ไขปัญหาลำบากนี้ได้ก็อาจจะต้องมีการประชุมหรือการปรึกษาพิจารณาในวงการคณะสงฆ์ว่าการจะบัญญัติข้อบทกฎหมายในข้อที่สำคัญแบบนี้

ต้องมีการประชุมหรือมีการลงมติเพื่อให้กฎหมายเหล่านั้นตกผลึกเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่สามารถบังคับใช้และใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้จริง

หมอปลากับการภารกิจสอด

โทษทางพระวินัยมี 2 คือ ปณณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ปณณัตติวัชชะ แปลว่า โทษทางพระวินัยบัญญัติ ประพฤติผิดศีลที่พระพุทธรูปเจ้าบัญญัติไว้ หมายถึงการที่พระกระทำผิดพระวินัย หรือทำผิดศีลที่พระพุทธรูปเจ้าบัญญัติไว้ เช่น โกหก ด่า ทุลาภ ชนอาหารที่ไม่มีผู้ประเคน มีเจตนาฆ่าสัตว์ พุทอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน

โลกวัชชะ แปลว่า "โทษทางโลก ความผิดทางโลก อาบัติที่มีโทษทางโลกด้วย" เช่น ทุลาภ เสพสิ่งเสพติด มียาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น จัดว่าเป็น โลกวัชชะ เพราะเป็นสิ่งที่กฎหมายบ้านเมืองจัดว่าอยู่ในสิ่งที่ผิดแม้พระภิกษุรูปนั้นจะไม่ผิดศีล แต่ก็ผิดกฎหมาย รับโทษดังคนทั่วไปเดียวกัน ไม่มีข้อยกเว้น

โดยภาพรวมแล้ว พระวินัยเป็นเรื่องของคณะสงฆ์แต่ปัจจุบันนี้ก็อาจจะเกี่ยวกับประชาชนด้วย ถ้าบ้านเมืองใดที่กษัตริย์หรือรัฐบาลเป็นชาวพุทธปล่อยให้พระสงฆ์อยู่อย่างเดิม “ชั่วช้างซี ดีช้างสงฆ์” คงไม่ได้ ต้องเข้าไปเกี่ยวพันกับท่านบ้าง เพราะท่านไม่สามารถจะจัดการบริหารอะไรเองได้ทั้งหมด การที่ฝ่ายบ้านเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องนั้นเริ่มต้นจากความปรารถนาดี ไม่ใช่ประสงค์ร้าย ซึ่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อกันมา อย่างในสมัยสุโขทัยก็เริ่มมีการจัดระเบียบพระสงฆ์แบ่งออกเป็นคณะ ๆ มีการให้สมณศักดิ์ พระเป็นสังฆราชา เป็นครู หรือที่ทุกวันนี้เรียกว่าพระครูในสมัยอยุธยาได้รับอิทธิพลจากลังกามากขึ้น เพราะลังกาได้จัดการบริหารงานคณะสงฆ์โดยนำเอากฎทางฝ่ายบ้านเมืองใส่เข้าไป สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถท่านทรงปฏิรูประบอบราชการ ทรงแบ่งส่วนราชการเมืองไทยออกเป็นกรมใหญ่ ๆ 4 กรม คือ กรมเวียง-duแล บ้านเมือง กรมวังดูแลกิจการของวังและกิจการที่พระเจ้าแผ่นดินเข้าไปเกี่ยวข้อง กรมคลังดูแลการเก็บเงินทองภาษีรายได้ของประเทศ กรมนาดูแลการเกษตรและตั้งซื้อเสนาบดีกรมแต่ละกรมไว้ตายตัวในทางพระศาสนาได้มีการแบ่งออกเป็นคณะเหนือ คณะใต้ มีพระมหาเถระคุม มีสังฆราชาอยู่เป็นจำนวนมาก คล้าย ๆ กับเจ้าคณะเมือง (ยงยุทธ วัชรดุลย์, 2548) ซึ่งปัจจุบันปัญหาพระสงฆ์ละเมิดต่อพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ มีหลากหลายรูปแบบ วัฒนธรรมของคฤหัสถ์ได้ซึมซับแนบชิดจนกลายเป็นวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ศรัทธาที่ขาดปัญญา นำของพุทธศาสนิกชนจากเจตนาดีกลายเป็นประสงค์ร้ายเหล่านี้ล้วนสร้างโอกาสให้พระสงฆ์พลัดหลงไปจากหลักการทางพระพุทธศาสนา (คชาภรณ์ คำสอนทา, 2561)

เมื่อกล่าวถึงหมอปลา นักปราบสามภเวสี ฝู และวิญญาน ผู้อุทิศตนในการทำพิธีปลดปล่อยวิญญานไปสู่สุคติ และช่วยเหลือชาวบ้านที่เจ็บป่วยจากสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ โดย

ไม่เรียกร้องค่าตอบแทนหมอปลา มีชื่อจริงว่า นายจีระพันธ์ เพชรขาว ชื่อเล่นว่า ปลา เป็นชาวเพชรบุรี เกิดวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2521 หมอปลาเป็นลูกชายคนที่ 4 จากบรรดาพี่น้องทั้งหมด 6 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สำหรับผลงานที่ทำให้ชื่อเสียงของหมอปลาเป็นที่รู้จักมากขึ้น คือ การทำพิธีปลดปล่อยดวงวิญญาณของชายรายหนึ่งที่ถูกฆาตกรรม ซึ่งทางญาติ ๆ เชื่อกันว่า ผู้ตายถูกทำพิธีสะกดวิญญาณไว้ จนไม่ได้ไปสู่สุคติ และเพียงชั่วข้ามคืนหลังจากที่หมอปลาได้เข้ามาช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับกุมคนร้าย จำนวน 10 คน ได้ทันที ในแต่ละวันจะมีผู้คนแวะเวียนมาหมอปลาไม่ขาดสายนับ 100 คน เพื่อหวังให้ช่วยเรื่องการเจ็บป่วยที่คาดว่าเกิดจากสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ และหมอปลามักจะออกทำลายศาลพระภูมิที่อยู่ตามริมถนน เพื่อให้วิญญาณสัมภเวสีที่สิงสู่ในศาลพระภูมิเหล่านี้ ได้รับบุญกุศลจากวัดเพื่อไปสู่สุคติและตั้งแต่หมอปลาเริ่มช่วยเหลือผู้คนมา ก็ไม่เคยเรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ด้านหมอปลาได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ทำอยู่ทุกวันนี้ คือ การช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่า ดังนั้น ถึงแม้จะไม่ได้ใช้วิชาความรู้ตามที่ร่ำเรียนมา ก็ไม่รู้สึกเสียตายและไม่ได้ทำเพื่อหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น (รายการบางอ้อ Adam Last, 2556)

ภาพที่ 1: หมอปลาบุกวัดตั้ง เจ้าอาวาสไว้มได้มั่วสีกา โปะแตกชุดชั้นในตก เปิดผ้าเจอสาวนั่งแอบที่วัดบางหญ้าแพรก ต.บางหญ้าแพรก อ.พระประแดง
ที่มา: ข่าวสด ออนไลน์, 2565

การทำงานของหมอปลา ในช่วงหลัง ๆ 2-3 ปีนี้ หมอปลามีสื่อเสียงในการที่จะบุกเข้าไปช่วยในการขจัดหรือจัดการปัญหาเกี่ยวกับวัดในหลาย ๆ พื้นที่อย่างเช่น พื้นที่เพชรบุรี พื้นที่นครนายก เป็นต้น ก็มีการเข้าไปบุกเพื่อหาคำตอบเรื่องของการเกิดขึ้นจากการที่มี

ประชาชนในเขตพื้นที่ร้องเรียนเรื่องเหล่านี้ เนื่องจากการร้องเรียนคณะสงฆ์แล้วมีความล่าช้า ไม่ทันทวงที เลยทำให้มีช่องให้ประชาชนหรือหมอปลาที่มีความหวังดี เข้าไปช่วยหาความจริงอย่างรวดเร็ว ทันใจ ไม่รอคณะสงฆ์ แต่กระบวนการในการที่จะจัดการอธิกรณ์หรือปัญหานั้นๆ นอกจากจะเข้าไปถามหาคำตอบแล้วสิ่งที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงก็คือบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของตน ถึงแม้หมอปลาจะเข้าไปช่วยในหลาย ๆ เรื่องโดยการใช้สื่อหรือการมีผู้ที่เชี่ยวชาญกฎหมาย กระนั้นก็ไม่ใช่ว่าคำตอบสุดท้ายในการที่จะกำจัดพระที่ประพฤติผิดได้ เพราะว่าในเรื่องของการจัดการอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์นั้นก็ต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัย นอกจากท่านทำผิดวินัย ร้ายแรง (ที่แก้ไขไม่ได้แล้ว) ถึงจะสามารถที่จะจัดการบังคับให้สละสมณเพศได้เช่น “เสพเมณฺฐ หรือ เสพยาเสพตติ” ที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องกฎหมาย การประโคมข้าวเป็นกฎหมายที่ใช้กับพุทธศาสนาเป็นการกำจัดพระภิกษุที่ประพฤติผิดได้เป็นอย่างดี แต่เกิดความสับสนคล่องต่อองค์กรสงฆ์ โดยภาพรวมอาจจะมีความบอบช้ำสำหรับพระภิกษุที่ท่านประพฤติปฏิบัติชอบหรืออาจจะเกิดความที่สบายใจเพราะฉะนั้นแล้วสิ่งที่ทำได้ก็คือไปร้องเรียนเมื่อจับได้ว่าท่านประพฤติผิดจริงก็นำเข้าสู่กระบวนการเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยภาพรวมต่อไปผู้เขียนสามารถย่อกระบวนการทำงานของคณะสงฆ์กับหมอปลาในการจัดการปัญหาหรืออธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ดังนี้

ตารางที่ 2 : การทำงานของพระวินยาธิการและหมอปลา

หัวข้อ	พระวินยาธิการ/คณะสงฆ์	หมอปลา
หลักการ	เพื่อความดีงามที่เป็นไปโดย ความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์ การาบพระที่ประพฤติผิดสร้าง ศรัทธา เป็นต้น	เพื่อความดีงามของสงฆ์ การาบพระที่ประพฤติผิด กำจัด อลัชชี เป็นต้น
วิธีการ	ทำตามพระธรรมวินัย ตาม อำนาจหน้าที่ ตามกระบวนการ ลำดับชั้น เป็นต้น	การบุกเข้าไปหาความจริงตามการร้องเรียนหรือจากการ ขอร้องของชาวบ้าน การใช้สื่อ ประโคมข้าว
ผลดี	รักษ า พ ระ ธ ร ม วิ น ย ประนีประนอม สามารถกลับตัว กลับใจปลงอาบัติ ดำรงสมณ เพศได้	ได้รู้ความจริงทำความกระจำงให้ชาวบ้าน ถ้าผิดจริง ได้กำจัดพระที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัย รวดเร็ว ทันใจ ถูกใจคนเสพข้าวหรือชาวบ้าน
ผลเสีย	อาจจะช้า ไม่ทันใจชาวบ้าน	ภาพลบที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอาจจะน้อยลง
ผลลัพธ์	เป็นไปตามหลักการที่วางไว้ แต่ อาจจะมีภาพลบบกับคณะสงฆ์	ได้ช่วยพระศาสนา กำจัดอลัชชี เป็นต้น ถ้าไม่ผิดตามคำร้องเรียน พระภิกษุได้พิสูจน์ตัวเอง

สรุปในส่วนนี้คือ การระงับอธิกรณ์ของพระวินยาธิการหรือคณะสงฆ์และปลามีความแตกต่างกันออกไปแต่หลักการก็คือเพื่อความดีงามเป็นไปเพื่อความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ การรื้อพระภิกษุที่ประพฤติผิดและสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชน แต่วิธีการอาจจะมีความแตกต่างกันออกไปเพราะคณะสงฆ์ก็ทำเป็นไปตามพระธรรมวินัยตามหน้าที่หรือตามลำดับชั้น ส่วน**หมอปลา**ข้ามขั้นตอนบุกเข้าไปหาความจริงตามการร้องเรียนของชาวบ้าน การใช้สื่อการประโคมข่าวผลดีก็จะเกิดมีแก่คณะสงฆ์โดยภาพรวมและพุทธศาสนิกชนที่ยังมีความศรัทธาในพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็สามารถรักษาพระธรรมวินัยได้รู้ความจริงให้ปรากฏแล้ว

ภาพที่ 2: พระพยอม'ชมเปาะ 'หมอปลา' ซึ่งทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

ที่มา: เดลินิวส์ ออนไลน์., 2565.

ส่วนการทำงานเรื่องการระงับอธิกรณ์นั้น ผลเสียจากคณะสงฆ์ก็อาจจะมีความล่าช้าไม่ทันใจชาวบ้านที่ร้องเรียนไปหรืออาจจะเกิดจากการกลั่นแกล้งก็เป็นไปได้และยังเกิดภาพลบกับคณะสงฆ์ในเรื่องของภาพลักษณ์อาจจะทำให้ภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์ไปในภาพที่ลบได้ ในทางที่ดีก็ได้ช่วยพระสงฆ์ทำจิตใจดี ถ้าพระภิกษุไม่เป็นผิดจริงตามคำร้องเรียนพระภิกษุรูปนั้นก็สามารที่จะพิสูจน์ตนเองได้และนำความเลื่อมใสนั้นกลับมาสู่พุทธศาสนาได้

สรุป

การระงับอธิกรณ์เป็นวิธีการการดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในพระธรรมวินัย ถึงแม้จะมองว่าเป็นเรื่องของคณะสงฆ์เท่านั้นเพราะเกี่ยวกับพระธรรมวินัยแต่ในปัจจุบันนี้มีฝ่ายประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ควรคำนึงถึงในเรื่องของโลกวิเศษ หมายถึง โลกดิเียนเพราะคณะสงฆ์ยึดถือพระธรรมวินัยแล้วยังต้องถือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายในบางข้อ เพราะฉะนั้นแล้วการระงับอธิกรณ์ก็ต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัยคืออธิการณสมณะ 7 ข้อเพื่อระงับอธิกรณ์ทั้ง 4 ประการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์จะต้องศึกษาและทำตามหน้าที่ วิริยะพิการที่ได้รับมอบหมายที่ต้องกล้าทำหน้าที่อย่างไร้อคติหรือมีกล้าหาญในการที่จะทำหน้าที่ ส่วนในฝ่ายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ต้องที่กล้าที่จะทำหน้าที่ของตนตามกรอบตามกฎหมายหรือตามสิ่งที่ตัวเองได้รับมอบหมายไม่ทำเกินหน้าที่ตามที่ได้รับการมอบหมายก็จะทำให้เกิดประโยชน์โดยภาพรวมแก่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนการทำงานของพระวินยาธิการหรือคณะสงฆ์เป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องระงับอธิกรณ์เพื่อให้พระวินัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยแตกต่างจากหมอปลาที่เข้ามาช่วยโดยการร้องเรียนจากชาวบ้านให้เข้ามาช่วยตรวจสอบหรือหาพระภิกษุที่กระทำความผิดเป็นการพิสูจน์ตัวพระภิกษุให้ท่านอยู่ในพระธรรมวินัยเป็นไปโดยการเรียบร้อยอีกนัยยะหนึ่งก็อาจจะเป็นการช่วยในการรักษาพุทธศาสนาทางอ้อมก็อาจจะเป็นได้ แต่ก็ต้องอยู่ในขอบเขตและสาระสำคัญก็คือมองประโยชน์พุทธศาสนาเป็นสำคัญจะถือว่าได้ช่วยพุทธศาสนารักษาพระธรรมวินัยได้

พระภิกษุในพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องประพฤติดนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยไม่เปิดช่องให้ประชาชนหรือหมอปลาได้เข้าไปบุกหรือเข้าไปพิสูจน์อะไรก็ตาม ส่วนตัวหมอปลาเองถ้าจะมีหน้าที่รับผิดชอบก็ต้องได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับอนุมัติจากคณะสงฆ์หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะเข้าไปบุกลูกหรือทำเกินกว่าเหตุจะมีความเสื่อมเสียในคณะสงฆ์ได้เพราะฉะนั้นควรคำนึงในเรื่องของกฎหมายในเรื่องของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์แล้วก็ต้องศึกษาในส่วนของพระธรรมวินัยให้ดีจึงสามารถที่จะเข้าไปช่วยพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

การทำในส่วนของการบุกเข้าไปอาจจะมองว่าเป็นความรวดเร็วทันใจหรือความสะดวกดีสำหรับประชาชนแต่ในกฎหมายอาจจะมีข้อกฎหมายที่ทำให้เสียหายได้(ผิดกฎหมาย) ด้วยเพราะฉะนั้นต้องคำนึงเป็นอย่างดีในเรื่องของกฎหมายและกฎหมายคณะสงฆ์ต้องศึกษาให้ดีถึงจะเข้าไปช่วยคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสด ออนไลน์. (2565). *หมอปลาญวัดตั้ง เจ้าอาวาสไว้มิได้มั่วสีกา*. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_6881017.
- คชาภรณ์ คำสอนทา. (2561). *รูปแบบการระงับอธิกรณ์ของคณะสงฆ์ไทยตามหลักพุทธสันติวิธี* (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โชติ ทองประยูร. (2535). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เดลินิวส์ ออนไลน์. (2565). *‘พระพะยอม ชมเปาะ หมอปลา’ ชี้ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง พระพุทธศาสนา*. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก <https://www.dailynews.co.th/news/753973/>
- ถวัลย์ ทองมี. (2535). *คู่มือพระวินยาธิการ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- พระเทพปวรเมธี. (2562). *จากปฏิรูปสู่การปฏิบัติแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนา*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). *การศึกษาสากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ไทย)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยงยุทธ วัชรดุรงค์. (2548). *องค์พุทธมามกะ ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทโพสต์ พับลิชชิง จำกัด มหาชน.
- รายการบางอ้อ Adam Last. (2556). *ประวัติ หมอปลา มีอุปราชสัมภเวสี ผู้ปลดปล่อยดวง วิญญาณ*. สืบค้น 16 เมษายน 2565 จาก, <https://hilight.kapook.com/view/90344>.